

Fraude onder studenten

De invloed van risicopercepties, machiavellisme en onzekerheidsvermijding op studiefraude

Masterthese

Auteur: Daan Scholten

Studentnummer: s0106968

Opleiding: Psychologie

Universiteit: Universiteit Twente

Afstudeerrichting: Veiligheid & Gezondheid

Datum colloquium: 28-01-2013

Afstudeerbegeleiders:

Prof. Dr. Ellen Giebels, vakgroep Psychologie van Conflict, Risico & Veiligheid

Dr. Ir. Bernard Veldkamp, vakgroep Onderzoeksmethodologie, Meetmethoden en Data-analyse

Summary

The present study examined possible associations between risk perceptions, Machiavellianism and uncertainty avoidance, and students' cheating intentions.

A cross-sectional survey was conducted. A convenience sample including 111 participants was used for the study. All participants needed to fill in an online questionnaire that consisted of statements about Machiavellianism, social desirability, uncertainty avoidance, risk perceptions, expected cheating intentions and previous cheating behaviours respectively. There were two versions of the questionnaires, differing on perceived risk in a fictional representation of an exam situation with either a high, or a low expected chance of getting caught.

Most of the variables showed moderate to good levels of internal consistency, except some items on the risk perception scales. These items were first analyzed separately, and then the most suitable items were used to construct a new risk perceptions scale.

The findings indicated that the aspects on the risk perceptions scale did correlate negatively significant with cheating intentions.

Against expectations, Machiavellianism did not correlate positively significant with cheating intentions.

Finally, interaction effects of Machiavellianism and uncertainty avoidance were not significant for the relation between risk perceptions and cheating intentions.

As a whole, the findings indicate that the respondents use risk perceptions when they have to decide to cheat or not. It also seems that the influence of Machiavellianism and uncertainty avoidance on cheating intentions needs to be further explored.

Samenvatting

De huidige studie heeft zich gericht op mogelijke samenhangen tussen risicopercepties, machiavellisme en onzekerheidsvermijding, en fraude-intenties van studenten.

Een cross-sectioneel survey is uitgevoerd. Een convenience sample, bestaande uit 111 respondenten is hiervoor gebruikt. Alle respondenten dienden een online-vragenlijst in te vullen die bestond uit stellingen die betrekking hadden op respectievelijk machiavellisme, sociale wenselijkheid, onzekerheidsvermijding, risicopercepties, verwachte fraude-intenties en eerder fraudegedrag. Er waren twee versies van de vragenlijsten, deze verschilden op basis van risico-inschattingen in een fictieve beschrijving van een tentamensituatie met enerzijds een hoge, en anderzijds een lage verwachte pakkans.

De meeste variabelen vertoonden een hoge betrouwbaarheid, behalve een aantal items van de risicoperceptieschaal. Deze items zijn eerst afzonderlijk geanalyseerd, daarna is met de meest bruikbare items een nieuwe risicoperceptieschaal geconstrueerd.

Uit de resultaten bleek dat de risicopercepties significant negatief samenhangen met fraude-intentie.

Tegen de verwachting in hing machiavellisme niet (significant) positief samen met fraude-intentie.

Ten slotte werden er geen significante interactie-effecten gevonden van zowel machiavellisme als onzekerheidsvermijding op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie.

Samenvattend geven de bevindingen weer dat de respondenten gebruikmaken van risicopercepties wanneer zij moeten besluiten om wel of niet over te gaan tot studiefraude.

Eveneens is duidelijk geworden dat de invloed van machiavellisme en onzekerheidsvermijding op fraude-intentie nader onderzocht dient te worden.

Inleiding

Uit verschillende studies komt naar voren dat het plegen van fraude onder studenten eerder regel dan uitzondering is. McCabe & Treviño (1996) toonden in een onderzoek onder 1800 studenten bijvoorbeeld aan dat er ten opzichte van 30 jaar geleden bij toetsen of examens een stijging had plaatsgevonden wat betreft afkijken bij (26 %) en het voorzeggen aan medestudenten (14 %) evenals het gebruik van spiekbriefjes (11 %). Bij geschreven werk, zoals scripties en essays, was er een toename van 5 % te zien in het niet vermelden van gebruikte bronnen en een toename van 38 % in het met meerdere personen voltooien van een individuele opdracht. Robinson, Amburgey, Swank & Faulkner (2004) vonden dat tussen de 37 % en 78 % van de 118 studenten die zij ondervroegen vaker dan één keer gebruik had gemaakt van zes van de zeven fraudetechnieken waarnaar gevraagd werd in hun studie. Dit ging bijvoorbeeld om het afkijken tijdens een toets met, maar ook zonder medeweten van een medestudent, het gebruik van spiekbriefjes, en een medestudent helpen frauderen tijdens een toets.

Naast verschillende verschijningsvormen van fraude heeft onderzoek zich vooral gericht op het in kaart brengen van mogelijke voorspellers van fraude. Daarbij kan in eerste instantie gedacht worden aan demografische factoren. In een studie van Jensen, Arnett, Feldman, & Cauffman (2002) was bij vrouwelijke respondenten de acceptatie van en deelname aan studiefraude bijvoorbeeld significant lager dan bij mannelijke respondenten. In dezelfde studie werd gesuggereerd dat scholieren studiefraude als minder ernstig beschouwen dan studenten dat doen, en ook vaker fraude zouden plegen. Het type studie (bij studenten van technische opleidingen werd vaker fraude gerapporteerd dan bij andere studenten) en leeftijd (onder jongere studenten werd vaker fraude gerapporteerd dan onder oudere studenten) zijn andere demografische factoren waarvan beweerd wordt dat deze een rol spelen in het plegen van studiefraude (Newstead, Franklyn-Stokes & Armstead, 1996).

Veel onderzoek is eveneens gedaan naar de invloed van persoonlijkheidskenmerken op het gebied van studiegerelateerde fraude (o.a. Whitley, 1998). In een recente meta-analyse, uitgevoerd door Whitley & Keith-Spiegel (2002), wordt bijvoorbeeld de voorspellende waarde van verschillende persoonlijkheidsconstructen besproken. Hieronder vallen onder andere de motivatie om iets te bereiken, vervreemding (het niet behoren tot een bepaalde groep), ijverigheid, tentamenvrees, behoefte aan bevestiging, religieuze toewijding en zelfrespect. Het algemene beeld dat hieruit naar voren kwam, was dat er weinig tot geen samenhang tussen persoonlijkheid en studiefraude bestaat. Een verklaring hiervoor is dat er

naast persoonlijkheid ook motieven een rol spelen die te maken hebben met de omstandigheden, zoals de pakkans. Daarnaast kan het zijn dat onderzoek zich niet gericht heeft op de juiste persoonlijkheidsvariabelen. Zo is de rol die zogenaamde ‘dark triad’-persoonlijkheidskenmerken spelen in het plegen van studiefraude vooralsnog weinig onderzocht. Eén van de studies op dit gebied suggereert dat alle dark triad-kenmerken – narcisme, psychopathie en machiavellisme – directe invloed uitoefenen op (zelfgerapporteerde) fraude onder studenten (Williams, Nathanson & Paulhus, 2010). In de huidige studie zal getracht worden om het verband tussen één van de dark triad-kenmerken, namelijk machiavellisme, en studiefraude verder uit te diepen. Aanvulling op bestaande studies op dit gebied is het feit dat niet slechts de directe relatie tussen machiavellisme en studiefraude wordt onderzocht, maar ook de manier waarop de relatie tussen bepaalde motieven (risicopercepties) en fraude-intentie mogelijk beïnvloed wordt door machiavellisme. De toenemende diversiteit aan culturen binnen de studentenpopulatie roept tevens de vraag op of het plegen van studiegerelateerde fraude cultuurgebonden is. De verwachting is dat vooral een dimensie uit het cultuurmodel van Hofstede (1980), onzekerheidsvermijding, een rol speelt. Volgens Hofstede (1980) verschilt deze dimensie namelijk het meest binnen West-Europa. In hoeverre cultuurdragers anders omgaan met onzekerheid, zoals de risico’s behorende bij het plegen van studiefraude, zal in deze studie onderzocht worden.

Allereerst zal worden beschreven wat fraude precies inhoudt, waarbij verschillende soorten studiefraude kort besproken worden. Vervolgens zal een uiteenzetting volgen van een aantal motieven voor het plegen van studiegerelateerde fraude, waarna deze, samen met machiavellisme (als onderdeel van de dark triad-persoonlijkheidstheorie) en onzekerheidsvermijding, in relatie gebracht zullen worden met studiegerelateerde fraude.

Theorie

Hoewel een eenduidige definitie van fraude in de literatuur ontbreekt, stellen Jackson, Levine, Furnham & Burr (2002) dat fraude gedefinieerd kan worden als ‘het misleiden, het ontvreemden, of het zich oneerlijk toe-eigenen van voordeel door middel van misleiding of het breken van regels, vooral tijdens een spel of een examen’.

Studiegerelateerde fraude, en tentamenfraude in het bijzonder, vindt op verschillende manieren plaats. Het foutief weergeven van bevindingen en sabotage van resultaten, zoals het ontvreemden van tentamens of antwoordsleutels en spieken, zijn hier bekende voorbeelden

van. De meest voorkomende vorm van fraude buiten het leslokaal of de tentamenzaal is het plegen van plagiaat. Onder plagiaat wordt het opzettelijk overnemen van ideeën of woorden van iemand anders verstaan, zonder daarbij de bron te vermelden.

Motieven voor het plegen van studiefraude

Volgens Whitley & Keith-Spiegel (2002) kan er op basis van de literatuur een indeling van motieven voor het plegen van studiefraude gemaakt worden die bestaat uit drie categorieën. Allereerst zijn er motiverende factoren om over te gaan tot fraude, zoals prestatieverbetering, externe druk (van onder andere docenten, medestudenten en ouders), ‘oneerlijke’ docenten, het compenseren van gebrekkige inzet van de student of het verkiezen van andere activiteiten boven studie. Vervolgens is er de rechtvaardiging van het plegen van tentamenfraude of plagiaat. Hieronder vallen het ontkennen van zowel de mogelijke schade, als verantwoordelijkheid en persoonlijke risico’s, maar ook het bagatelliseren of het als noodzakelijk beschouwen van tentamenfraude of plagiaat. Ten slotte zijn er de redenen om op een bepaald moment te besluiten om deel te nemen aan fraude, wanneer bijvoorbeeld de pakkans als laag wordt ingeschat, of wanneer spieken op bepaalde momenten vergemakkelijkt wordt door de docent of medestudenten. Het bewust kiezen om juist níet over te gaan tot fraude of plagiaat is eveneens onderzocht in verschillende studies. Het aantal verklaringen om niet te frauderen, kan volgens de review van Whitley & Keith-Spiegel (2002) opgedeeld worden in twee categorieën, namelijk externe en interne redenen. Externe redenen zijn rationele beslissingen die genomen worden om niet over te gaan tot fraude. De afweging dat het plegen van tentamenfraude of plagiaat een risicovolle onderneming is, schaamte bij het betrappt worden, of afkeuring van vrienden en medestudenten zijn hier voorbeelden van. Interne motieven komen voort uit attitudes, normen/waarden en ethische overwegingen van de student. Voorbeelden van interne motieven zijn het idee dat fraude of plagiaat ‘fout’ is, dat het resultaat dat behaald wordt door middel van fraude toch niets waard is, te trots zijn om te frauderen, het gevoel dat fraude niet nodig is om tot een goed resultaat te komen en respect voor de docent. De eerstgenoemde categorie is met name het uitgangspunt van de huidige studie. Aangenomen wordt namelijk dat pakkans, in de vorm van risicopercepties, een belangrijke rol speelt in de beslissing om wel of geen studiefraude te plegen. Vervolgens worden zowel externe als interne motieven geoperationaliseerd om te onderzoeken in hoeverre deze gerelateerd kunnen worden aan de intentie om studiefraude te plegen. De belangrijkste verwachting is dat machiavellisme en onzekerheidsvermijding (beide interne motieven) invloed uitoefenen op de intentie tot het plegen van studiefraude. In

het volgende gedeelte zal dieper ingegaan worden op de betreffende variabelen en zullen de verwachtingen van het huidige onderzoek geformuleerd worden.

Risicopercepties en studiefraude

De eerste determinant van studiefraude in dit onderzoek is de risico-inschatting die gemaakt wordt, alvorens wordt besloten om wel of niet over te gaan tot het plegen van studiefraude. Deze geschatte pakkans wordt bepaald door zogenaamde risicopercepties. Risicopercepties kunnen worden omschreven als persoonlijke afwegingen die gemaakt worden om zowel positieve als negatieve aspecten van het plegen van studiefraude in te kunnen schatten. Verwacht wordt dat deze afwegingen direct invloed uitoefenen op de intentie om studiefraude te plegen.

Volgens Brewer, Chapman, Gibbons, Gerard, McCaul & Weinstein (2007) zijn risicopercepties grofweg op te delen in drie typen, namelijk 'kans', 'ernst' en 'angst'. Samengevat geven risicopercepties in deze studie respectievelijk de gepercipieerde kans op bepaalde (negatieve) gevolgen door het plegen van studiefraude, de ernst van de gevolgen van het plegen van studiefraude en de kwetsbaarheid voor de mogelijke gevolgen van het plegen van studiefraude weer. Wanneer deze drie typen risicopercepties als hoog worden ingeschat, is de verwachting dat de intentie om studiefraude te plegen afneemt. Hieruit volgt onderstaande hypothese:

Hypothese 1: Er bestaat een negatieve associatie tussen risicopercepties en fraude-intentie.

Persoonlijkheid en studiefraude: machiavellisme

De constructen narcisme, psychopathie en machiavellisme worden beschreven als de 'dark triad' van persoonlijkheid (Paulhus & Williams, 2002). Hoogscorders op narcisme worden gekarakteriseerd door het idee dat ze erg belangrijk zijn, rechten bezitten die anderen niet hebben en een superioriteitsgevoel ten aanzien van hun omgeving (Raskin & Hall, 1981). Dit uit zich in arrogant, egocentrisch en zelfverheffend gedrag (John & Robins, 1994). Deze kenmerken leiden er weer toe dat narcistische personen een negatieve oriëntatie hebben ten aanzien van anderen. Psychopathie bestaat volgens recent onderzoek uit vier kernaspecten, namelijk impulsiviteit, manipulatie, gebrek aan empathie en antisociaal gedrag (Williams, Paulhus & Hare, 2007). Psychopathie is daarbij sterk gerelateerd aan wangedrag bij niet-criminelen, meer dan het geval is bij andere antisociale persoonlijkheidsstoornissen. Personen die hoog scoren op machiavellisme ten slotte worden gekenmerkt door cynisme, een lage

moraal en het sterke geloof in manipulatie van anderen. Er is veel wetenschappelijk onderzoek waarin aangetoond wordt dat mensen die hoog scoren op machiavellisme gebruikmaken van valse tactieken om doelen te bereiken waar alleen zijzelf beter van worden (Nathanson, Paulhus & Williams, 2006; McHoskey, 2001). Studiefraude zou als een dergelijke valse tactiek beschouwd kunnen worden, maar studies waarin werd onderzocht in hoeverre machiavellistische personen geneigd zijn tot het plegen van studiefraude, vonden zwakke samenhangen (Cizek, 1999; Flynn, Reichard & Slane, 1987). Dit gold ook voor een meta-analyse van Whitley (1998), waarin determinanten van studiefraude worden besproken. Een mogelijke verklaring voor het uitblijven van sterk bewijs voor een positieve relatie tussen machiavellisme en studiefraude is het geven van sociaal wenselijke antwoorden door proefpersonen op vragen met betrekking tot onderwerpen die als beschamend of ongemakkelijk kunnen worden gezien. De kans is reëel dat machiavellisme en studiefraude beide als zodanig worden beschouwd, waardoor de resultaten misschien een vertekend beeld hebben getoond. De huidige studie kan als aanvulling op die studies dienen, vanwege de toevoeging van een vragenlijst om sociale wenselijkheid te meten. Ook wordt gevraagd naar intentie tot het plegen van studiefraude in plaats van naar het daadwerkelijk plegen ervan. Dit geeft de respondenten misschien een veiliger gevoel, waardoor de betrouwbaarheid van hun antwoorden kan toenemen. In dit onderzoek is dus getracht om een nauwkeuriger beeld te laten zien van de rol die machiavellisme speelt bij de intentie om studiefraude te plegen, waarbij allereerst verwacht wordt dat een hogere score op machiavellisme positief samenhangt met de intentie om studiefraude te plegen. De volgende hypothese is hiertoe opgesteld:

Hypothese 2a: Er bestaat een positieve associatie tussen machiavellisme en fraude-intentie.

Naast de mogelijke directe relatie tussen machiavellisme en studiefraude-intentie, gaat in deze studie de aandacht eveneens uit naar het effect dat de aanwezigheid van machiavellistische kenmerken heeft op het verband tussen risicopercepties en fraude-intentie. Aangenomen wordt dat machiavellisme in het huidige onderzoek de invloed van risicopercepties op fraude-intentie zal beïnvloeden, dat wil zeggen zal modereren. Machiavellisme is een persoonlijkheidstrekk, en dus in meer of mindere mate al aanwezig bij een persoon. Er mag dus verwacht worden dat de mate van machiavellisme gelijk blijft, ondanks blootstelling aan externe invloeden zoals risicopercepties.

Als iemand bijvoorbeeld hoog scoort op machiavellisme, wordt verondersteld dat het zich wel of niet in een risicovolle situatie bevinden minder uitmaakt voor die persoon, dan wanneer de score op machiavellisme laag zou zijn. In hypothese 1 werd gesteld dat het verband tussen risicopercepties en fraude-intentie negatief is. Hieruit volgt dan dat een hoge score op machiavellisme in dit geval het verband tussen risicopercepties en fraude-intentie zal verzwakken. Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 2b: De relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie is sterker bij een lage dan hoge mate van machiavellisme.

Cultuur en studiefraude: Onzekerheidsvermijding

Dat cultuur een rol speelt bij fraude blijkt onder meer uit onderzoek van Cordeiro (1995). In zijn studie werden studenten van een Amerikaanse privé-universiteit die niet waren opgegroeid in een Europees-Amerikaans cultuur milieu - in de studie 'Jaxar' genaamd - door hun docenten beschuldigd van het plegen van fraude toen zij tijdens een toets bij elkaar afkeken en antwoorden van elkaar overnamen. Toen de Jaxar-studenten hiernaar werd gevraagd, verklaarden zij dat hun gedrag bedoeld was om elkaar te helpen, omdat dit een belangrijk onderdeel van hun cultuur was. Wat in de ene cultuur beschouwd wordt als fraude, kan in de andere cultuur dus beschouwd worden als gebruikelijk.

Hofstede (1980) heeft een model ontwikkeld waarin cultuur en ethiek met elkaar verbonden worden. Volgens Hofstede (1980) bestaan er vijf dimensies die per cultuur systematisch verschillen. De dimensie waarvan de spreiding het grootst is binnen de West-Europese cultuur, is onzekerheidsvermijding. Onzekerheidsvermijding wordt door Hofstede (1980) uitgelegd als: *De mate waarin de dragers van een cultuur zich bedreigd voelen door onzekere of onbekende situaties; dit gevoel wordt onder andere uitgedrukt in stress en in een behoefte aan voorspelbaarheid: aan formele en informele regels.* Studenten uit landen met een sterke onzekerheidsvermijding, verwachten volgens Hofstede, Hofstede & Minkov (2011) onder andere dat hun docenten een hoge mate van deskundigheid tonen. Ook zullen studenten uit deze landen het zich niet gauw permitteren om openlijk van mening te verschillen met hun docenten. Verder zouden de betreffende studenten hun prestaties vaker toewijzen aan de omstandigheden of aan toeval, in tegenstelling tot studenten uit landen met een lage onzekerheidsvermijding, die vaak hun eigen bekwaamheid als belangrijkste reden aanvoeren voor hun studieresultaten. Binnen culturen waarin sprake is van een hoge mate van onzekerheidsvermijding, is er des te meer behoefte aan voorspelbaarheid, regels en stabiliteit.

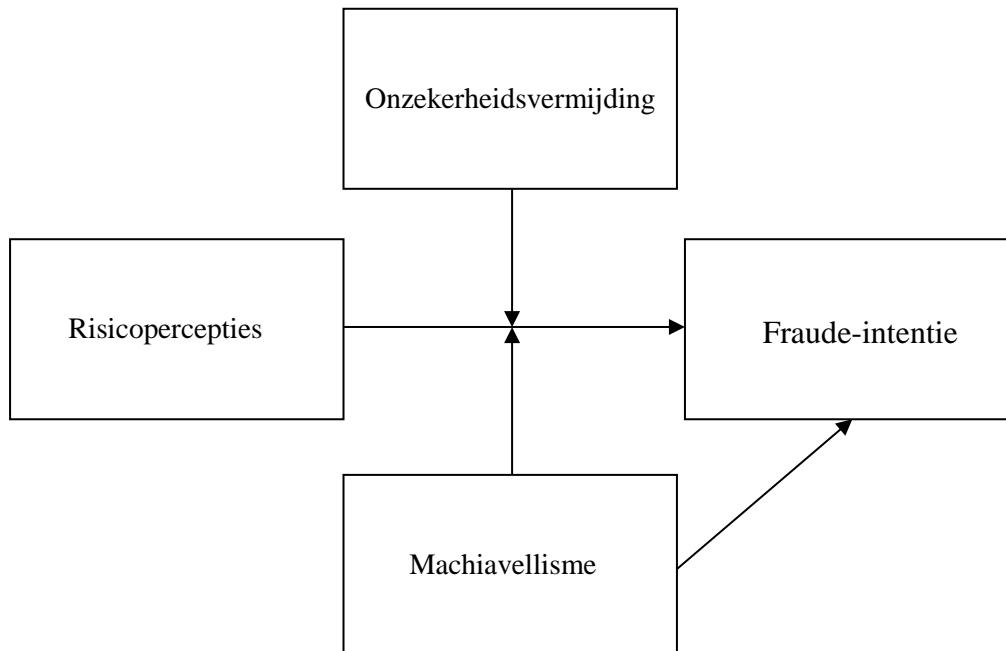
Wanneer aangenomen wordt dat bij studenten bekend is dat op het plegen van studiefraude sancties volgen, dan kan verwacht worden dat bij studenten met een lage onzekerheidsvermijdingsscore een grotere kans op fraude-intentie bestaat. Dit geldt wanneer de omstandigheden – risicopercepties in de huidige studie – zodanig zijn dat de pakkans als laag wordt ingeschat. Deze groep zal zich namelijk vooral richten op de persoonlijke afweging van de handeling ('vind ikzelf dat fraude door de beugel kan?'), dan slechts op de vraag of er wel of geen straffen aan verbonden zijn (Cohen, Pant & Sharp; 1993). Volgens dezelfde redenering zullen studenten uit culturen met een hoge onzekerheidsvermijding vatbaarder zijn om de optie te kiezen die het meest oplevert of waarbij de weerstand het minst groot is. Bij een hoge risicoperceptie wordt dus verwacht dat zij minder snel geneigd zullen zijn om te frauderen, omdat het uiteindelijk extra moeite kost. Het krijgen van eventuele straffen of het niet mogen voltooien van een tentamen of opdracht kunnen hier ook een rol bij spelen. In deze studie wordt het eventuele directe effect van onzekerheidsvermijding op studiefraude buiten beschouwing gelaten. Wel wordt het modererende effect dat onzekerheidsvermijding mogelijk heeft op de relatie tussen risicopercepties en studiefraude onderzocht. Verwacht wordt, dat onzekerheidsvermijding (net als machiavellisme) remmend werkt op het verband tussen risicopercepties en fraude-intentie. Vanwege de veronderstelde negatieve relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie wordt verwacht dat onzekerheidsvermijding deze relatie verzwakt. Hieruit volgt de laatste hypothese:

Hypothese 3: De relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie is sterker bij een lage dan hoge mate van onzekerheidsvermijding.

Huidige studie

Zoals beschreven in het voorgaande gedeelte, gaat in het huidige onderzoek de aandacht allereerst uit naar de rol die de pakkans in de vorm van risicopercepties speelt in de beslissing om wel of geen studiefraude te plegen. Verwacht wordt dat een grotere perceptie van de risico's leidt tot een verminderde intentie om studiefraude te plegen. Daarnaast, zoals eveneens naar voren komt in de inleiding, bestaat de verwachting dat hoogcoörders op machiavellisme eerder geneigd zijn om studiefraude te plegen dan laagcoörders, ongeacht de risicopercepties. Ten slotte wordt verwacht dat zowel machiavellisme als onzekerheidsvermijding invloed uitoefenen op de relatie tussen risicopercepties en de intentie om studiefraude te plegen. In figuur 1 worden de verwachtingen van deze studie schematisch weergegeven.

Fig. 1: Theoretisch model van fraude-intentie

Methode

Onderzoeksstrategie

De hypothesen zijn met behulp van een online survey-onderzoek getoetst. De vragenlijsten bevatten een scenariobeschrijving met een hoog risico, of een laag risico. De bedoeling hiervan is om voldoende variatie in de mate van risicopercepties te creëren. Zo wordt geprobeerd om verschillen te vinden in de wijze waarop pakkans, onzekerheidsvermijding en machiavellisme invloed hebben op de intentie om studiefraude te plegen. Door op de toegevoegde link in het verstuurd bericht te klikken, werden de respondenten gerandomiseerd toegewezen aan een van de twee vragenlijsten. Zoals eerder beschreven bestonden beide enquêtes uit dezelfde vragen, maar werd in de ene een scenariobeschrijving gegeven waarbij de pakkans als groot werd beschouwd, in de andere werd een beschrijving gegeven met een kleine pakkans. Als beloning voor deelname aan het onderzoek zijn onder de respondenten twee flessen wijn en twee USB-sticks verloot.

Respondenten

De onderzoeksgroep betrof een via e-mail en sociale media benaderde ‘convenience sample’ van 139 bachelor- en (pre-)masterstudenten van de Universiteit Twente, Rijksuniversiteit Groningen en Radboud Universiteit Nijmegen. Daarvan hebben 110 proefpersonen de gehele vragenlijst ingevuld (79 %). Voor het scenario met de hoge pakkans hebben 58 respondenten de vragenlijst ingevuld (53 %), voor het scenario met de lage pakkans waren dat er 52 (47 %). De totale onderzoeksgroep bestond uit 27 mannen (25 %) en 83 vrouwen (75 %), waarbij de leeftijd van de respondenten varieerde van 17 tot 47 jaar ($M = 22.26$; $SD = 5.32$). In totaal 88 deelnemers hebben de Nederlandse nationaliteit (80 %) en 22 de Duitse (20 %). Wanneer per scenario wordt gekeken naar de demografische factoren van de respondenten, blijkt dat de leeftijd voor de groep die de vragenlijst met de hoge pakkans varieerde van 17 tot 47 jaar ($M = 21.76$; $SD = 5.35$), dat 17 mannen (29 %) en 41 vrouwen (71 %) deze vragenlijst ingevuld hebben en dat 44 respondenten de Nederlandse nationaliteit hebben (76%) en 14 respondenten de Duitse (24 %). Voor de vragenlijst met de lage pakkans was de minimale leeftijd van de respondenten 18, en de maximale leeftijd 46 jaar ($M = 22.83$; $SD = 5.28$), waarbij deze groep uit 10 mannen (19 %) en 42 vrouwen (81 %) bestond. De nationaliteiten waren als volgt verdeeld: 44 Nederlandse (85 %) en 8 Duitse (15 %) studenten.

Scenario

In deze sectie worden de gebruikte meetinstrumenten besproken, om te beginnen de scenariobeschrijvingen. Zo wordt duidelijk waarop de respondenten tijdens het grootste gedeelte van de vragenlijst hun antwoorden hebben gebaseerd. Dan volgen de risicopercepties, die in deze studie als belangrijkste voorspellers voor fraude-intentie gelden. Vervolgens wordt het gebruik van zogenaamde ‘filler-items’ in deze studie uitgelegd, waarna achtereenvolgens persoonlijkheid (in de vorm van machiavellisme), cultuur (in de vorm van onzekerheidsvermijding), en de schalen voor sociale wenselijkheid en eerder fraudegedrag tegen het licht worden gehouden. Respondenten werd de opdracht gegeven om zich te verplaatsen in een student die de hoofdrol speelt in één van de twee (fictieve) scenario’s. De scenario’s zijn gebaseerd op een situatie waarvan verwacht wordt dat deze zich voor kan doen tijdens een tentamen. In beide scenario’s krijgt de hoofdpersoon de mogelijkheid om te frauderen, maar in de ene situatie is de geschatte pakkans groot, in de andere klein. Dit uit zich onder andere in de oplettendheid van de surveillant en de plaats waar de student in de tentamenzaal komt te zitten:

Het is 8:45 's morgens en Robin zit klaar voor een belangrijk tentamen, bestaande uit meerkeuze- en waar/niet waar-vragen. Dit tentamen bepaalt het eindcijfer voor het laatste vak dat nodig is om de propedeuse te halen, een hoog cijfer is dus van groot belang. Robin is achter in de volle tentamenzaal gaan zitten, die plaats biedt aan ongeveer 200 studenten /Robin moest voorin de kleine tentamenzaal gaan zitten, omdat bijna alle plekken bezet waren. Bij het uitdelen van de tentamens, krijgt de student die voor/naast Robin zit dezelfde versie. Robin kan precies/zij het met wat moeite, op het antwoordformulier van de student kijken. Robin heeft de student voor college wel eens gesproken en weet dat deze doorgaans zeer hoge cijfers haalt. Robin merkt op dat de surveillant geen aandacht schenkt aan de studenten tijdens de toets. Het lijkt of deze totaal geconcentreerd is op het lezen van de krant en er zijn verder geen extra surveillanten in de zaal/Robin merkt op dat de surveillant, hoewel deze een krant voor zich heeft liggen, tijdens de toets goed oplet en regelmatig de zaal inkijkt. Robin kent een student die heeft gespiekt bij een vorig tentamen en daarbij niet betrapt is/Robin kent een student die gespiekt heeft bij de vorige deelttoets, en daarbij betrapt is.

Door de respondenten, na het lezen van een scenario, te vragen in hoeverre zij verwachten dat de hoofdpersoon bereid zal zijn om studiefraude te plegen in de beschreven situatie, wordt geprobeerd om de opvattingen van respondenten over studiefraude in de betreffende situatie bloot te leggen.

Risicopercepties

Items over risicopercepties zijn gebruikt om de respondenten een beoordeling te laten geven van de geschatte pakkans, ernst van de gevolgen en angst om betrapt of gestraft te worden in de betreffende situatie. Deze risicopercepties zijn geconstrueerd aan de hand van de indeling gebruikt door Brewer et al. (2007). De 'kans-items' zijn: 'Ik verwacht dat de kans om te gaan spieken hoog is', 'De kans om betrapt te worden door een surveillant is groot', 'De kans om verklikt te worden door een medestudent is groot' en 'De kans om gestraft te worden voor het overnemen van de antwoorden is klein', waarbij het laatste item is omgeschaald.

Voor 'ernst' is het item 'Het is niet ernstig om betrapt te worden door de medestudent bij het overnemen van zijn/haar antwoorden' omgeschaald. Overige items voor dit construct zijn 'Het is ernstig om betrapt te worden door een surveillant' en 'Het is ernstig om gestraft te worden voor het overnemen van andermans antwoorden'.

Voor het meten van 'angst' tenslotte zijn de volgende items gebruikt: 'Ik zou me zorgen maken over de aanwezigheid van een surveillant' en 'Ik zou niet bang zijn om betrapt te worden door een surveillant'. Het laatstgenoemde item is omgeschaald.

Alle genoemde items worden gemeten op een 7-punts Likertschaal die loopt van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'.

Nadat eerst de beschrijvende statistieken van alle constructen, inclusief de mogelijke

verschillen tussen de twee risicosituaties, zijn uitgevoerd (Tabel 1), konden geen significante verschillen waargenomen worden tussen de twee situaties. Omdat juist de percepties van risico's per situatie zouden moeten verschillen, is vervolgens een factoranalyse (uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de individuele risicoperceptie-items (zie Tabel 1).

Tabel 1. *Resultaten van de factoranalyse van de items voor Kans, Ernst en Angst om Risicopercepties te meten*

Items	Factoren		
	1	2	3
<i>Kans</i>			
Ik verwacht dat de kans om te gaan spieken hoog is.		-.827	
De kans om betrapte te worden door een surveillant is groot.	.638		
De kans om verklikt te worden door een medestudent is groot.	.661		
De kans om gestraft te worden voor het overnemen van de antwoorden is klein.	.596		
<i>Ernst</i>			
Het is niet ernstig om betrapte te worden door de medestudent bij het overnemen van zijn/haar antwoorden.		-.654	
Het is ernstig om betrapte te worden door een surveillant.			.704
Het is ernstig om gestraft te worden voor het overnemen van andermans antwoorden.			.784
<i>Angst</i>			
Ik zou me zorgen maken over de aanwezigheid van een surveillant.	.711		
Ik zou niet bang zijn om betrapte te worden door een surveillant.	.625		
Eigenwaarden	2.19	1.54	1.51
Percentage verklaarde variantie	24.36	17.13	16.73

Hieruit bleek dat de drie schalen afzonderlijk geen duidelijk beeld gaven van de te meten constructen, waarbij ook te zien was dat een aantal items niet voldoende discrimineerde op twee factoren. Daarom zijn eerst voor alle items afzonderlijk de gemiddelden voor de twee verschillende (hoog-laag) risicosituaties vergeleken (Tabel 2).

Tabel 2. *Gemiddelden (M), Standaardafwijkingen (SD) voor risicopercepties in verschillende risicosituaties*

<i>Variabelen</i>	<i>Hoog risico</i>		<i>Laag risico</i>		<i>Vershil</i>		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>T</i>	<i>Df</i>	<i>p</i>
<i>Kans</i>							
Ik verwacht dat de kans om te gaan spieken hoog is.	3.97	1.73	5.10	1.54	-3.63	107.996	<.000****
De kans om betrapte te worden door een surveillant is groot.	5.38	1.44	3.87	1.68	5.09	101.610	<.000****
De kans om verklikt te worden door een medestudent is groot.	3.38	1.67	3.85	1.50	-1.53	108	.128
De kans om gestraft te worden voor het overnemen van de antwoorden is klein.	5.78	1.20	5.35	1.48	1.66	98.274	.100*
<i>Ernst</i>							
Het is niet ernstig om betrapte te worden door de medestudent bij het overnemen van zijn/haar antwoorden.	5.10	1.64	5.17	1.54	-.23	108	.822
Het is ernstig om betrapte te worden door een surveillant.	6.36	.93	6.33	.90	.20	108	.841
Het is ernstig om gestraft te worden voor het overnemen van andermans antwoorden.	5.59	1.57	5.71	1.49	-.43	108	.669
<i>Angst</i>							
Ik zou me zorgen maken over de aanwezigheid van een surveillant.	5.38	1.50	5.46	1.32	-.30	108	.762
Ik zou niet bang zijn om betrapte te worden door een surveillant.	6.09	1.13	5.98	1.08	.50	108	.618

**** $p < .001$, *** $p < .01$, ** $p < .05$, $p < .10$ *; *Schaalverdeling (1-7)*

Hieruit kwam naar voren dat de items 'Ik verwacht dat de kans om te gaan spieken hoog is', 'De kans om betrapt te worden door een surveillant is groot' en 'De kans om gestraft te worden voor het overnemen van de antwoorden is klein' (het eerste, tweede en vierde 'kans-item') significant verschilden per scenario, maar dat dit voor de overige variabelen niet gold. Uiteindelijk is besloten is om de items met een hoge samenhang op de eerste factor tot een construct samen te voegen. Onder de noemer 'risicopercepties' zullen met het tweede, derde en vierde 'kans-item' (respectievelijk 'De kans om betrapt te worden door een surveillant is groot', 'De kans om verklikt te worden door een medestudent is groot' en 'De kans om gestraft te worden voor het overnemen van de antwoorden is klein') en beide 'angst-items' ('Ik zou me zorgen maken over de aanwezigheid van een surveillant' en 'Ik zou niet bang zijn om betrapt te worden door een surveillant') de verdere analyses in dit onderzoek gedaan worden. De betrouwbaarheid van het construct is voldoende ($\alpha = .71$).

Filler-items

Om een cognitieve scheiding te vormen tussen de vragenlijsten op het gebied van persoonlijkheidskenmerken en het scenario, is een schaal toegevoegd die bestond uit zogenaamde filler-items. Deze items zijn niet relevant voor het huidige onderzoek, en zullen dus ook niet meegenomen worden in de data-analyse. De respondent wordt op deze manier afgeleid van de voorgaande reeks vragen, zodat deze geen invloed hebben op het beantwoorden van de vragen die daar op volgen. De schaal bestaat uit 4 items met als thema sport. Een voorbeelditem is: 'Het beoefenen van een sport heb ik nodig om mij goed te voelen'.

Fraudegedrag

Intentie om te frauderen is door middel van twee items in kaart gebracht: 'Ik zou niet geneigd zijn om andermans antwoorden over te nemen', welke is omgeschaald, en 'Ik zou in staat zijn om andermans antwoorden over te nemen'. Antwoorden kunnen gegeven worden met behulp van een 7-punts Likertschaal die loopt van 'Helemaal mee oneens' tot 'Helemaal mee eens'. Na omschaling van het eerstgenoemde item is de correlatie tussen de items hoog ($r = .78$) en dus is hier een gemiddelde schaal voor geconstrueerd.

Machiavellisme

De MACH-IV (Christie & Geis, 1970), die in de huidige studie gebruikt is voor het meten van machiavellisme, bestaat uit twintig items. Deze zijn globaal onder te verdelen in (1) interpersoonlijke tactieken, (2) het beeld dat iemand van de mensheid heeft, en (3) abstracte of gegeneraliseerde zedelijkheid. Verder is de schaal verdeeld in tien items die positief samenhangen met machiavellisme ('De beste manier om met mensen om te gaan is ze te zeggen wat ze willen horen') en tien items die juist negatief samenhangen met machiavellisme ('Eerlijkheid is altijd het beste'). De stellingen dienen beantwoord te worden aan de hand van een 7-punts Likertschaal, die loopt van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'. Na vertaling van de schaal uit het Engels, en na omschaling van de negatief geformuleerde items is de betrouwbaarheid van deze schaal acceptabel: $\alpha = .70$. Dit is vergelijkbaar met de (test-hertest) betrouwbaarheid die gemeten is door Meyer (1992) in een vergelijkbare studie.

Onzekerheidsvermijding

Om cultuurspecifieke normen en waarden te kunnen vaststellen onder de respondenten, is gebruik gemaakt van een variant van de Values Survey Module 1994 (VSM94; Hofstede, 1994), die gebruikt wordt in een studie van Jung & Kellaris (2004). Deze schaal bestaat uit acht items, die aan de hand van een 7-punts Likertschaal, lopend van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens', beantwoord dienen te worden. Voorbeelden van items zijn 'Ik prefereer specifieke instructies boven globale richtlijnen' en 'Ik zou geen risico's nemen als de uitkomst niet voorspeld kan worden'. De betrouwbaarheid van de (Engelse) schaal uit het onderzoek van Jung & Kellaris (2004) was $\alpha = .75$. In deze studie is een betrouwbaarheid van $\alpha = .83$ gemeten.

Sociale wenselijkheid

Omdat de kans op sociaal wenselijke antwoorden in dit onderzoek groot is - in verband met de items over studiefraude, maar ook machiavellisme - is de Social Desirability Scale (SDS-17; Stober, 2001) toegevoegd. Voorbeelditems van deze schaal zijn 'Soms ruim ik mijn afval niet op', 'Het is wel eens voorgekomen dat ik iemand gebruikt heb' en 'Ik roddel soms over anderen achter hun rug om', die op een dichotome schaal ('waar' of 'onwaar') beantwoord dienen te worden. Betrouwbaarheid van deze schaal was $\alpha = .80$. Bij een hoge score op de SDS-17 is het mogelijk dat de uiteindelijke resultaten geen correct beeld geven van de respondent, maar van het beeld dat deze van zichzelf wil geven. De invloed van sociale wenselijkheid kan tijdens het analyseren van de gegevens als

controlefactor meegenomen worden. De SDS-17 heeft, na vertaling uit het Engels en na omschaling van een zevental items, een betrouwbaarheid van $\alpha = .64$.

Tabel 3. Gemiddelden (M), Standaardafwijkingen (SD) voor alle variabelen in verschillende risicosituaties

Variabelen	Hoog risico		Laag risico		Verskil		
	M	SD	M	SD	t	Df	p
<i>Leeftijd</i>	21.76	5.35	22.83	5.28	-1.05	108	.88
<i>Geslacht</i>	1.71	.46	1.81	.40	-1.23	107.89	.22
<i>Nationaliteit</i>	1.24	.43	1.15	.36	1.15	107.63	.25
<i>Risicopercepties</i>	5.20	.95	4.90	.98	1.63	108	.42
<i>Machiavellisme</i>	4.67	.56	4.79	.59	-1.09	108	.48
<i>Onzekerheidsvermijding</i>	4.71	1.16	4.47	.95	1.16	108	.17
<i>Fraude-intentie</i>	3.48	1.54	4.02	1.72	-1.72	108	.28
<i>SDS</i>	1.57	.18	1.51	.17	1.74	108	.95
<i>Eerder fraudegedrag</i>	1.58	.38	1.69	.38	-1.47	108	.15

*** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .10$ Schaalverdeling (1-7)

Eerder fraudegedrag

Door middel van drie retrospectieve zelfrapportage-items (Jordan, 2001) is gevraagd of respondenten zelf wel eens spiekbriefjes gebruikt hebben, iemand hebben laten afkijken of zelf hebben afgekeken tijdens een tentamen. Antwoordcategorieën van deze schaal zijn ‘ja’ en ‘nee’, waarbij de score wordt bepaald door de som van het aantal keren dat iemand aangeeft wel eens één van de genoemde soorten fraude te hebben gepleegd. Tabel 3 geeft tot slot een vergelijking voor alle in dit onderzoek gebruikte variabelen per scenario. Hieruit blijkt dat er geen verschillen waren te ontdekken voor de variabelen.

Resultaten

Na afname van de vragenlijsten bleek dat het vooraf gewenste effect van de verschillende risicosituaties op risicopercepties niet heeft plaatsgevonden. Nadere bestudering van Tabel 3 heeft ertoe geleid dat de opzet enigszins is aangepast. Uitgangspunt

voor de analyses is nu de invloed van het samengestelde construct risicopercepties op fraude-intentie, waarbij de verschillende risicosituaties buiten beschouwing worden gelaten. Het nieuwe construct bestaat uit een aantal items van de risicoperceptieschalen 'kans' en 'angst'. Verwacht wordt dat deze een directe invloed uitoefenen op fraude-intentie, en dat deze invloed tevens wordt gemodereerd door zowel machiavellisme als onzekerheidsvermijding.

In Tabel 4 zijn de gemiddelden, standaarddeviaties en intercorrelaties te zien voor alle variabelen. Op risicopercepties ($M = 4.97$), fraude-intentie ($M = 3.74$), machiavellisme ($M = 4.72$) en onzekerheidsvermijding ($M = 4.60$) blijkt niet hoog, maar ook niet laag gescoord te zijn. Deze scores komen overeen met antwoorden die liggen tussen de categorieën 'een beetje mee oneens' en 'een beetje mee eens'. Voor de dichotome variabele 'sociale wenselijkheid' en de schaal 'eerder fraudegedrag' zijn de gemiddelde scores redelijk hoog te noemen (respectievelijk $M = 1.54$ en $M = 1.63$). De correlatieanalyse wijst enerzijds wel op een aantal aanwijzingen voor de ondersteuning van de hypotheses, anderzijds niet. Zo is de correlatie tussen risicopercepties en fraude-intentie negatief significant, wat een aanwijzing is voor hypothese 1 ($r = -.29$, $p = <.01$). Voor de directe relatie tussen machiavellisme en fraude-intentie is geen ondersteunende aanwijzing te vinden (hypothese 2a). Aanwijzingen voor hypothesen 2b en 3 kunnen niet uit deze tabel gehaald worden. Hierbij gaat het namelijk om interactie-effecten, terwijl in de tabel alleen directe relaties worden getoond. Overige interessante, significante relaties zijn die tussen eerder fraudegedrag en fraude-intentie. Deze correlatie is namelijk significant negatief ($r = -.28$, $p = <.01$). Dit kan duiden op een remmende invloed van eerder gepleegde studiefraude op het plegen van studiefraude in de toekomst. Ook de relatie tussen sociale wenselijkheid en fraude-intentie is opvallend te noemen. Deze is namelijk significant positief ($r = .29$, $p = <.01$). Een hoge score op sociale wenselijkheid is in deze studie dus niet een aanwijzing voor het minder rapporteren van fraude-intentie, terwijl dit wel verwacht mag worden.

Tabel 4. Gemiddelden (M), standaardafwijkingen (SD) en Pearson correlaties tussen variabelen^a

Variabelen	M	SD	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Leeftijd	22.26	5.32	-								
2. Geslacht	1.75	.43	-.01	-							
3. Nationaliteit	1.20	.40	-.22*	.13	-						
4. RiskPer.	4.97	1.03	-.16	.21*	.19*	-					
5. Fraude	3.74	1.64	-.21*	-.05	.13	-.29**	-				
6. Mach.	4.72	.57	.11	.33**	-.25**	.09	-.18	-			
7. OnzV.	4.60	1.07	-.21*	.26**	-.01	.28**	-.07	.11	-		
8. SDS	1.54	.18	-.06	-.15	.16	-.16	.29**	-.40**	-.19*	-	
9. Eerder Fraude- gedrag	1.63	.38	.20*	.08	.33**	.17	-.28**	.28**	-.004	-.19*	-

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .01$)

RiskPer=Risicoperceptie Fraude=Fraude-intentie Mach=Machiavellisme
OnzV=Onzekerheidsvermijding SDS= Sociale Wenselijkheid

^aN=110

Om het model uit de inleiding te toetsen, zijn twee hiërarchische regressieanalyses uitgevoerd met de gestandaardiseerde variabelen. Deze zijn weergegeven in Tabel 5 en 6. De afhankelijke variabele is fraude-intentie, en als controlevariabelen dienen de demografische factoren (geslacht, leeftijd en nationaliteit) en sociale wenselijkheid. Vervolgens worden risicopercepties en machiavellisme aan het model toegevoegd als voorspellers in Tabel 5. In Tabel 6 zijn dit risicopercepties en onzekerheidsvermijding. De interactietermen van de voorspellers risicopercepties en machiavellisme (Tabel 5), en risicopercepties en onzekerheidsvermijding (Tabel 6) worden in de laatste stap toegevoegd.

Ter ondersteuning van de hypothesen 1 en 2a dient de verklaarde variantie in de afhankelijke variabele (fraude-intentie) significant te zijn in de tweede stap. Wanneer de verklaarde variantie significant is in de derde stap, is er sprake van ondersteuning van hypothese 2a en 3. De hoogte van de verklaarde variantie in ieder model wordt aangegeven door R^2 .

Hypothese 1 wordt ondersteund, vanwege het significante negatieve effect van risicopercepties op fraude intentie ($\beta = -.32$, $p = < .001$). Hypothese 2a wordt niet ondersteund, er is geen significant positief effect van machiavellisme op fraude-intentie. Hypothese 2b wordt eveneens niet ondersteund, het interactie-effect van machiavellisme op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie is niet significant. Dit geldt ook voor het

interactie-effect van onzekerheidsvermijding op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie, dat werd verwacht (hypothese 3).

Tabel 5. Hiërarchische regressieanalyse moderatoreffect machiavellisme-risicopercepties

	Model 1	Model 2	Model 3
Controlevariabelen			
Geslacht	-.01	.05	.09
Leeftijd	-.18	-.22*	-.20*
Nationaliteit	.05	.09	.10
Sociale wenselijkheid	.27	.21	.22
Predictoren			
Risicopercepties		-.32***	-.32***
Machiavellisme		-.04	-.08
Interactie			
Risicopercepties*Machiavellisme			.17
R ² ; ΔR ²	.13**	.22; .09**	.25; .03

*p≤.05; **p≤.01; ***; p≤.001

Tabel 6. Hiërarchische regressieanalyse moderatoreffect onzekerheidsvermijding-risicopercepties

	Model 1	Model 2	Model 3
Controlevariabelen			
Geslacht	-.01	.04	.04
Leeftijd	-.18	-.22*	-.22*
Nationaliteit	.05	.22*	.10
Sociale wenselijkheid	.27**	.22*	.22*
Predictoren			
Risicopercepties		-.32***	-.33***
Onzekerheidsvermijding		-.005	-.001
Interactie			
Risicopercepties*Onzekerheidsvermijding			.06
R ² ; ΔR ²	.13**	.22;.09**	.22; .003

*p≤.05; **p≤.01; ***; p≤.001

Discussie

Dit onderzoek heeft zich gericht op de invloed van risicopercepties, machiavellisme en onzekerheidsvermijding op studiefraude. Naast directe relaties tussen de variabelen, zijn eveneens mogelijke interactie-effecten onderzocht.

In hypothese 1 werd gesteld dat de relatie tussen risicopercepties en studiefraude-intentie negatief zou zijn. Nadat dit verband al zichtbaar werd in de correlatieanalyse, werd dit ook door de regressieanalyse ondersteund. De hypothese is dus aangenomen, wat in lijn is met bestaande onderzoeken op het gebied van risicopercepties en studiefraude (Whitley & Keith-Spiegel, 2002). Hierbij moet vermeld worden dat het construct zoals geformuleerd in deze studie, door de onderzoeker zelf was samengesteld. Een nadeel hiervan is dat vooraf niet met zekerheid gezegd kon worden of de respondenten de vragen zouden interpreteren zoals de bedoeling was. Uit factoranalyse bleek ook dat de vooraf bepaalde dimensies ‘kans’, ‘angst’ en ‘ernst’ niet als zodanig onderscheiden werden, zodat het construct opnieuw geformuleerd moest worden.

In hypothese 2a werd een significante, positieve relatie tussen machiavellisme en fraude-intentie verwacht. Deze verwachting was gebaseerd op verschillende studies die

gedaan zijn naar de eigenschappen behorende bij machiavellisme als persoonlijkheidskenmerk (Nathanson, Paulhus & Williams, 2006; McHoskey, 2001). De hypothese werd niet ondersteund, want de samenhang bleek negatief. Dit is overigens wel enigszins in overeenstemming met eerder onderzoek op dit gebied, waarin slechts zwakke samenhangen werden gevonden (Christie & Geis, 1970; Cizek, 1999; Flynn et al., 1987). Een mogelijke verklaring hiervoor werd gegeven door Williams, Nathanson & Paulhus (2010). Zij constateerden dat de zwakke associatie tussen machiavellisme en het plegen van fraude, ook na het controleren voor de verwante persoonlijkheidsfactoren psychopathie, narcisme, consciëntieusheid en meegaandheid, in stand bleef. Zij suggereerden (in overeenstemming met onderzoek van Jones & Paulhus, 2009) dat dit mogelijk werd veroorzaakt door het ontbreken van de impulsieve neigingen die wel kenmerkend zijn voor hogescoorders op een verwant persoonlijkheidskenmerk als psychopathie. Doordat machiavellisten zich zeer bewust zouden zijn van de mogelijke negatieve consequenties van studiefraude, zijn hun (strafbare) handelingen wellicht doordachter. Deze redenering wordt verder ondersteund door de sterke significante negatieve correlatie tussen machiavellisme en sociale wenselijkheid, die kan duiden op een vertekening in de machiavellisme-scores.

Behalve een herhaling van bestaande onderzoeksresultaten, zijn voor deze studie tevens hypothesen opgesteld die mogelijke interactie-effecten van twee factoren, namelijk machiavellisme en onzekerheidsvermijding, op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie proberen bloot te leggen. Hypothese 2b, een interactie-effect van machiavellisme op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie, werd niet ondersteund door de onderzoeksresultaten. Christie & Geis (1970) hebben de interactie tussen machiavellisme en werksituaties ('losjes gestructureerd' of 'hoog gestructureerd') getheoretiseerd. Volgens dit model zijn de verschillen in 'valse tactieken' en coping gedragingen die gebruikt worden door hoog- en laagscoorders op machiavellisme het grootst in losjes gestructureerde situaties, in deze studie zou dat bij een lage risicoperceptie zijn. Zij verklaren dat een losjes gestructureerde situatie ervoor zou zorgen dat de hogescoorder de grenzen van het toelaatbare opzoekt, zich daarbij afvragend in hoeverre de situatie uitgebuit kan worden. Laagscoorders richten zich niet zozeer op de kenmerken van een situatie, maar beschouwen deze als een gegeven. In hooggestructureerde situaties, waarbij de grenzen duidelijker aangegeven zijn, zullen zowel hoog- als laagscoorders hier niet overheen gaan. De aard van de situatie waarin men zich bevindt (lage of hoge risicopercepties) heeft de kloof tussen hoog- en laagscoorders op machiavellisme misschien verkleind, wat een verklaring kan zijn voor het ontbreken van de invloed van machiavellisme op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie.

Uit de moderatieanalyse kwam geen significant interactie-effect van onzekerheidsvermijding op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie naar voren, hoewel dit verwacht werd volgens hypothese 3.

De correlaties gaven wel een sterk significant positief verband tussen onzekerheidsvermijding en risicopercepties weer, maar er is dus geen sprake van versterking of verzwakking van de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie door onzekerheidsvermijding. Net als bij de machiavellisme-scores, was er sprake van een significant negatieve correlatie tussen onzekerheidsvermijding en sociale wenselijkheid. Dit kan tot een onrealistisch beeld hebben geleid van de scores op onzekerheidsvermijding.

Hoewel er vanuit gegaan mag worden dat de deelnemende studenten goed op de hoogte zijn van mogelijke sancties voor het plegen van studiefraude, kan de vorm van het onderzoek (vragenlijsten waarin werd gevraagd naar fraude-*intenties*), invloed hebben gehad op de manier waarop mogelijke straffen zijn geïnterpreteerd. Hierdoor zou het verschil in hoog- en laagscoorders op onzekerheidsvermijding minder kunnen zijn geweest, wat heeft gezorgd voor de gebrekkige invloed van onzekerheidsvermijding op de relatie tussen risicopercepties en fraude-intentie.

Opvallende significante correlaties die al genoemd zijn in de resultatensectie, zijn die tussen eerder fraudegedrag en fraude-intentie (negatief) en die tussen sociale wenselijkheid en fraude-intentie (positief). Eerstgenoemde relatie kan ontstaan zijn doordat respondenten weten dat ze toch niet meer gestraft kunnen worden voor fraude die in het verleden gepleegd is, maar toch terughoudendheid tonen om huidige of toekomstige fraude toe te geven vanwege angst voor sancties. De tweede relatie geeft weer dat een hoge score op sociale wenselijkheid in deze studie niet per se een aanwijzing voor het minder rapporteren van fraude-intentie hoeft te zijn. Dit is opvallend te noemen, omdat voor machiavellisme en onzekerheidsvermijding juist significant negatieve relaties met sociale wenselijkheid gevonden werden.

De dark triad bestaat behalve uit machiavellisme uit nog een tweetal dimensies, namelijk psychopathie en narcisme. Hoewel de nadruk in het merendeel van eerdere studies heeft gelegen op de link tussen machiavellisme studiefraude, is het relevant om tevens de dimensies narcisme, en vooral psychopathie in relatie tot studiefraude te onderzoeken in de toekomst. Voor narcisme zou op basis van eerder onderzoek rekening gehouden moeten worden met de overlap die narcisme heeft met machiavellisme en psychopathie. Een goede manier om studiefraude te detecteren bij narcisten zou het afnemen van een onoplosbare intelligentietest kunnen zijn, waarvan, met medeweten van de deelnemers, de resultaten

openbaar zullen worden gemaakt. Volgens Wallace & Baumeister (2002) wordt op deze manier voor narcisten de motivatie om te presteren verhoogd, omdat zij nu de mogelijkheid hebben om aan anderen te tonen hoe 'intelligent' ze zijn. Het openbaren van de resultaten en scores, zou narcisten eerder in de verleiding brengen om fraude te plegen.

In navolging van onder andere Hare (2003), die een sterke relatie vond tussen psychopathie, en criminaliteit en recidivisme, hebben Nathanson, Paulhus & Williams (2006), Williams & Paulhus (2004) en Williams et al. (2007) herhaaldelijk een verband aangetoond tussen psychopathie en uiteenlopend wangedrag (waaronder studiefraude) onder niet-criminelen. Zij stelden dat er mogelijk sprake is van een psychopathische persoonlijkheidsstructuur, die vooral gekenmerkt wordt door gedragingen die betrekking hebben op manipulatie, gebrekkige empathie, impulsiviteit en antisociale neigingen. Blankenship & Whitley (2000) pleitten op een vergelijkbare manier voor het bestaan van een 'frauduleuze persoonlijkheid'. Uit hun onderzoek kwam namelijk naar voren dat plegers van studiefraude meer antisociaal gedrag vertoonden, zoals het gebruiken van drugs en geweld, dan niet-plegers van studiefraude.

Genoemde onderzoeksresultaten geven dus aan dat psychopathie, van de drie dark triad-dimensies, de meest robuuste samenhangen heeft aangetoond met studiefraude. Het verdient dan ook aanbeveling dat bij eventuele vervolgstudies op het gebied van persoonlijkheidskenmerken en studiefraude, de rol van psychopathie verder te onderzoeken.

Een van de beperkingen van deze studie is het feit dat slechts een klein onderdeel van alle typen studiefraude is gemeten, namelijk fraude op tentamens. In hoeverre dit gegeneraliseerd kan worden naar andere typen fraude, is vooralsnog moeilijk vast te stellen. Ook is in dit onderzoek geen gebruik gemaakt van een observationele of experimentele benadering van studiefraude, hoewel deze wel nodig zijn om bijvoorbeeld de huidige bevindingen te kunnen valideren of te plaatsen in een bredere context. Hoewel studiefraude op alle onderwijsniveaus plaatsvindt, heeft dit onderzoek zich gericht op studenten. Hierbij zijn de onderzoeksresultaten verkregen door middel van zelfrapportage, waardoor deze toch een bepaalde objectiviteit missen. De invloed van cultuur (in de vorm van onzekerheidsvermijding) is in dit onderzoek meegenomen als factor. Toch bestond de onderzoeksgroep grotendeels uit Nederlandse studenten. Hierdoor konden mogelijke culturele verschillen op het gebied van studiefraude niet volledig worden geïnterpreteerd. De vragenlijsten zijn anoniem en vertrouwelijk afgenomen, wat in een onderzoek als het huidige zo zijn voordelen heeft. Het grootste gedeelte bestond echter uit vrouwelijke

respondenten, wat een beperkt beeld geeft van de mogelijke culturele verschillen in opvattingen over studiegerelateerde fraude.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat bestaande onderzoeksresultaten waarin risicopercepties in relatie gebracht zijn met studiefraude-intentie ondersteund worden door de huidige studie. Dit geldt ook voor de directe relatie tussen machiavellisme en fraude-intentie. Toevoeging op eerder onderzoek op dit gebied bestond uit de interactie-effecten van machiavellisme en onzekerheidsvermijding. Deze zijn vooralsnog niet aangetoond, maar dit zou in toekomstig, experimenteel onderzoek verder uitgediept kunnen worden. Ondanks een aantal beperkingen, heeft dit onderzoek getracht om zo concreet mogelijk weer te geven in welk opzicht risicopercepties, machiavellisme en onzekerheidsvermijding gerelateerd zijn aan studiefraude. Hopelijk biedt dit voldoende aanknopingspunten voor vervolgonderzoek op dit gebied, en worden de mogelijkheden daarvoor zo goed mogelijk benut.

Referenties

- Blankenship, K.L. & Whitley, B.E. (2000). Relation of General Deviance to Academic Dishonesty. *Ethics and Behavior* **10** (1): 1–12.
- Brewer, N.T., Chapman, G.B., Gibbons, F.X., Gerard, M., McCaul, K.D. & Weinstein, N.D. (2007). A meta-analysis of the relationship between risk perception and health behavior: The example of vaccination. *Health Psychology*.
- Christie, R. & Geis, F.L. (1970). *Studies in Machiavellianism*, Academic Press, New York.
- Cizek, G. J. (1999). *Cheating on tests: How to do it, detect it, and prevent it*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Cohen, J., Pant, L. & Sharp, D. (1993). Culture-Based Ethical Conflicts Confronting Multinational Accounting Firms, *Accounting Horizons* **7**(3), 1–13.
- Cordeiro, W.P. (1995). Should a school of business change its ethics to conform to the cultural diversity of its students? *Journal of Education for Business*, **71**, 27-29.
- Flynn, S., Reichard, M., & Slane, S. (1987). Cheating as a function of task outcome and Machiavellianism. *Journal of Psychology*, **121**, 423–427.
- Hare, R.D. (2003). *Manual for the Hare Psychopathy Checklist-Revised* (2nd ed.). Multi-Health Systems, Toronto/Buffalo.
- Hofstede, G. (1980), *Cultures Consequences: International Differences in Work-Related Values* (Sage Publications, Beverley Hills, CA).

- Hofstede, G. (1994). *Values Survey Module 1994 Questionnaire (VSM 94)*. Tilburg, Netherlands: Institute for Research on Intercultural Cooperation (IRIC).
- Hofstede, G., Hofstede, G. & Minkov, M. (2011). Derde editie. Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen. Contact, Amsterdam/Antwerpen.
- Jackson, C., Levine, S., A. Furnham, A. & Burr, N (2002). Predictors of cheating behavior at a university: A lesson from the psychology of work. *Journal of Applied Social Psychology* 32:1031-46.
- Jensen, L. A., Arnett, J. J., Feldman, S. S., & Cauffman, E. (2002). It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*, 27, 209–228.
- John, O. P. and Robins, R.W. (1994). Accuracy and bias in self-perception: Individual differences in self-enhancement and the role of narcissism. *Journal of personality and social psychology* 66(1): 206.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). In M. R. Leary & R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of Individual differences in social behavior* (pp. 93-108). New York, NY: Guilford Press.
- Jordan, A. E. (2001). College student cheating: The role of motivation, perceived norms, attitudes, and knowledge of institutional policy. *Ethics & Behavior*, 11, 233-247.
- Jung, J. M. & Kellaris, J. J. (2004). Cross-national Differences in Proneness to Scarcity Effects: The Moderating Roles of Familiarity, Uncertainty Avoidance, and Need for Cognitive Closure, *Psychology and Marketing*, 21 (September), 739-53.
- McCabe, D. L. & Trevino, L.K. (1996). What We Know About Cheating in College: Longitudinal Trends and Recent Developments. *Change* 28(1): 28-33.
- McHoskey, J. (2001). Machiavellism and personality dysfunction. *Personality and Individual Differences*, 31, 791–798.
- Meyer, H.D. (1992). Norms and self-interest in ultimatum bargaining: The prince's prudence. *Journal of Economic Psychology*, 13, 215-232
- Nathanson, C., Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2006). Predictors of a behavioural measure of scholastic cheating: Personality and competence but not demographics. *Contemporary Educational Psychology*, 31, 97-122.
- Newstead, S. E., Franklyn-Stokes, A. & Armstead, P. (1996). Individual differences in student cheating. *Journal of Educational Psychology*, 88, 229–241.

- Paulhus, D. L. & Williams, K.M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality* 36(6): 556-563.
- Raskin, R. & Hall, C.S. (1981). The Narcissistic Personality Inventory: Alternative form reliability and further evidence of construct validity. *Journal of Personality Assessment* 45(2): 159-162.
- Robinson, E., Amburgey, R., Swank, E. & Faulkner, C. (2004). Test cheating in a rural college: Studying the importance of individual and situational factors. *College Student Journal* 38: 380-395.
- Stober, J. (2001). The Social Desirability Scale-17 (SDS-17): Convergent validity, discriminant validity, and relationship with age. *European Journal of Psychological Assessment*, 17, 222-232.
- Wallace, H.M., & Baumeister, R.F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 819-834.
- Whitley, B. E. (1998). Factors associated with cheating among college students: A review. *Research in Higher Education* 39(3): 235-274.
- Whitley, B. E. & Keith-Spiegel, P. (2002). Academic dishonesty: An educator's guide, *Lawrence Erlbaum*.
- Williams, K.M., Paulhus, D.L., & Hare, R.D. (2007). Capturing the four-factor structure of psychopathy in college students via self-report. *Journal of Personality Assessment*, 88, 205-219.
- Williams, Nathanson & Paulhus (2010). Identifying and profiling scholastic cheaters: Their personality, cognitive ability, and motivation, *Journal of Experimental Psychology*, 16, 293-307.